

Nieuwsbrief ProDemos

nummer 1 | 2020

p. 10–11 | Hoe behandel je rechtspraak op een aansprekende manier? In deze nieuwsbrief lees je een verslag van de gastles rechtspraak en het bezoek van studenten mediaredactiemedewerker aan de rechtbank in Arnhem.

p. 4–5
Op pad met klas H4D
uit Raalte

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

In dit nummer

p. 2 | Vernieuwing
DemocratieLAB

Deze editie veel aandacht voor de docent; met tips over het bespreekbaar maken van moeilijke onderwerpen in de klas en leerlingen die vertellen wat voor hen een goede docent maakt. Verder liepen we mee met klas H4D uit Raalte tijdens hun programma in Den Haag en geven we je een kijkje achter de schermen van het DemocratieLAB.

En verder...

p. 6 | In Beeld: Fort De Bilt
p. 12 | Werkvorm 'Het Krachtenveld'
p. 13 | 8 tips voor Insta(gram)
p. 14 | Vrijheid in een veranderende wereld

Provinciespel in 2019: bijna 4000 spelers

Tegenwoordig werken maar liefst tien provincies mee aan het Provinciespel. In 2019 speelden al meer dan 200 klassen het spel en het provinciehuis in Noord-Brabant ontving zelfs bijna 1200 leerlingen. Hoe werkt dat spel eigenlijk en wat leren de spelers? Lees op onze website een verslag van een Provinciespel

op het provinciehuis in Utrecht, met studenten Beveiliging van het ROC Midden Nederland. *Spoiler: aan het eind blijft een deel van de klas vrijwillig nog even in de Statenzaal hangen om naar het debat van de Provinciale Staten te kijken...*

prodemos.nl/verslagprovinciespel

Vernieuwing DemocratieLAB

Het DemocratieLAB is een interactieve tentoonstelling waarin leerlingen en studenten onderzoeken wat hun houding is ten opzichte van de democratie.

Met een tablet gaan ze diverse onderdelen langs en wegen bijvoorbeeld de voor- en nadelen van een democratie af op een grote weegschaal, bekijken op een NAP-meter hoe politiek actief ze zijn en onderzoeken met microscopen of ze bepaalde beledigingen te ver vinden gaan. Aan het eind krijgen ze een certificaat met feedback op hun keuzes en antwoorden.

In de kerstvakantie is het DemocratieLAB vernieuwd. Het LAB geeft nu meer ruimte aan thema's die op dit moment spelen in de samenleving. De nieuwe onderdelen gaan over polarisatie, vertrouwen, mediawijsheid en de Europese Unie. De vernieuwing is uitgevoerd in samenwerking met Stichting Vredeseducatie.

Lees meer over de vernieuwing van het DemocratieLAB op pagina 15 van deze nieuwsbrief.

prodemos.nl/democratielab

Nieuwe uitgave: Politiek in Nederland

Voor iedereen die graag wil (of moet) begrijpen hoe het Nederlandse politieke systeem werkt, is er nu een volledig herziene versie van Politiek in Nederland. Het behandelt niet alleen de landelijke politiek, maar gaat ook in op het provinciale en gemeentelijke bestuur.

Nederland is een constitutionele monarchie met een parlementaire democratie. Nederland heeft daarbij één van de meest evenredige kiesstelsels ter

wereld. Maar hoe werkt dat kiesstelsel dan? Wat is het verschil tussen de Eerste en de Tweede Kamer? Hoe wordt een regering gevormd? Welke taken en bevoegdheden heeft de provincie? Hoe komt het college van burgemeester en wethouders in een gemeente tot stand? Op dit soort vragen geeft Politiek in Nederland antwoord.

96 pag. / ISBN 978 90 6473 531 8
prodemos.nl/politiekinnederland

Hoe bespreek je moeilijke onderwerpen in de klas?

Hoe bespreek je moeilijke onderwerpen in de klas? En hoe ga je om met polarisatie? Lees de tips van Pien van Deursen, docent op Mavo Muurhuizen (Amersfoort) en Joas Hofstra, docent op het Drenthe College (Meppel).

Pien van Deursen geeft Maatschappijleer en -kunde aan leerlingen uit de derde en vierde klas vmbo-t en havo op de Mavo Muurhuizen in Amersfoort.

Joas Hofstra geeft Burgerschap op het Drenthe College.

AANSLUITEN BIJ DE BELEVINGSWERELD VAN JONGEREN

‘Ik start mijn jaar altijd met een kennismakingsles’, vertelt Hofstra. ‘Ik stel mezelf voor en heb het dan niet alleen over mijn kwaliteiten, maar ook over mijn gebreken. Ik heb bijvoorbeeld ADHD.’ Hij ervaart dat zijn openheid ervoor zorgt dat studenten sneller gevoelige onderwerpen aan hem voorleggen. ‘Studenten komen met de meest uiteenlopende onderwerpen naar me toe. Van

drugs en veilig vrijen tot vluchtelingen en geldproblemen.

Van Deursen begint elke les met de actualiteit. ‘In het begin van het jaar heb ik het met de klas vooral over onderwerpen met een kleine sociale context, zoals het vuurwerkverbod.’ Naarmate het jaar vordert, behandelt ze onderwerpen die steeds wat verder van de jongeren afstaan. Soms verschilt dit echter per leerling: ‘Een tijdje geleden sneed een

Turkse leerling de situatie met de Koerden aan. Voor hem kwam dat onderwerp erg dichtbij, maar de rest van de klas had er nog geen feeling mee. Je zag een deel van de leerlingen afhaken. Het was inhoudelijk nog te moeilijk voor ze.'

'NORMAAL MAKEN'

Hofstra vindt het belangrijk om lastige onderwerpen 'normaal te maken'. Hij vertelt hoe sommige collega's het onderwerp drugs nooit bespreken. Hij bespreekt dit wel met zijn studenten: 'Je wilt dat leerlingen informatie van jou opnemen. Als je onderwerpen vermijdt die in hun leven een grote rol spelen, waarom zouden ze dan nog iets van je aannemen?'

Doordat Hofstra zo open is, komen studenten af en toe met té heftige onderwerpen bij hem langs. Hij voert dan een vertrouwelijk gesprek met ze, maar daar zitten grenzen aan. Zo was er een student die schadelijk was voor zichzelf. 'Dan kun je niet anders dan actie ondernemen.'

VERDEELDHEID TEGENGAAN: HET POLARISATIEMODEL

Van Deursen vertelt over een model dat haar goed helpt bij het begrijpen van haar leerlingen. Het viel haar namelijk op dat het in haar klassen meestal dezelfde leerlingen zijn die hun mening uiten. 'Er zijn in een klas verschillende rollen. Het polarisatiemodel helpt mij om dat te bevatten.' Volgens het model zijn de leerlingen met de sterkste mening de *Pushers*, maar het grootste deel van de groep bestaat uit de groep *Silent*. 'Door de leerlingen met een sterke mening teveel aan het woord te laten verschuift een deel van de midden-groep naar de *Joiners*.' Dit zorgt volgens haar voor een grotere verdeeldheid in de klas.

Om deze verdeeldheid tegen te gaan werkt Van Deursen met werkvormen waarin leerlingen in random groepjes werken. Elk groepje geeft ze meerdere bronnen met informatie. 'In het geval van de zwartenpietendiscussie is dat natuurlijk niet één bron met de mening van Geert Wilders en één bron met die van Sylvana Simons', lacht ze. 'Je wilt dat leerlingen een helicopterview krijgen.'

'JE KUNT DE MENING VAN ANDEREN NIET UITSCHAKELEN'

De Argumentenladder van de Argumentenfabriek is volgens Van Deursen ook een goed hulpmiddel: 'Je kunt de mening van anderen niet uitschakelen. Een *Pusher* heeft nu eenmaal een sterke mening. Door de Argumentenladder zorg je in ieder geval dat die mening onder-

bouwd is.' De Argumentenladder sluit aan op de verschillende bronnen. Leerlingen pluizen de verschillende argumenten uit en groeperen ze. 'Zo kom je ook weer bij die helicopterview.'

LAATSTE TIPS

Van Deursen: 'Je relatie met leerlingen is erg belangrijk. Zorg dat je weet wat er speelt in hun leven. Je wilt dat zij zich verplaatsen in een ander, dus doe dat zelf ook.'

Hofstra: 'Laat écht zien wie jij bent.' Ook benadrukt hij dat je het niet te zwaar moet maken. 'Ik begin met een grap en neem de studenten zo mee richting het serieuze deel.' Als laatste wil Hofstra meegeven dat niet alles altijd goed hoeft te gaan. 'Het lukt, of je leert. En ik heb héél veel geleerd.'

'Je wilt dat zij zich verplaatsen in een ander, dus doe dat zelf ook.'

Het Polariseratiemodel

Filosoof Bart Brandsma ontwikkelde een denkkader over polarisatie en hoe daarmee om te gaan. Een belangrijke pijler daarin is de keuze om niet de polen te bestrijden, maar het midden te versterken. Lees zijn boek *Polarisatie; inzicht in de dynamiek van wij-zij-denken* of lees meer op insidepolarisation.nl

In Beeld

Fort De Bilt

Aan de buitenrand van de stad Utrecht staat, een beetje verscholen in het groen, een indrukwekkend gebouw met een bijzondere geschiedenis: Fort De Bilt. Het is een van de forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, dat tussen 1815 en 1940 de belangrijkste verdedigingslinie in het Nederlandse defensiestelsel was. De linie is nooit aangevallen en heeft haar afweerkraft in de praktijk niet kunnen bewijzen. Toch kwam de oorlog uiteindelijk wel naar het fort: tijdens de Duitse bezetting zijn op Fort De Bilt 140 verzetsstrijders gefusilleerd. Direct na de Tweede Wereldoorlog fungeerde het bovendien als Bewarings- en Verblijfskamp voor NSB'ers. Na de oorlog is op het Fort een herdenkingsplaats ingericht voor de gefusilleerde verzetsstrijders. Het beheer van het fort is sinds 2017 in handen van ProDemos. We verzorgen er programma's om leerlingen tussen de 10 en 14 jaar op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met de rechtsstaat en democratie.

prodemos.nl/fortdebilt

Wat maakt een docent tot een goede docent?

TIM, 16 JAAR, VWO 4:

‘Passie voor je vak’

‘Mijn docent wiskunde geeft fijn les, hij is erg enthousiast.’ Tim vindt de ambitie van zijn docent aanstekelijk: ‘Hij is duidelijk gepassioneerd over waar hij mee bezig is en daarvoor doet echt de hele klas goed mee.’

SOURAYA, 17 JAAR, HAVO 5:

‘Rust en kalmte scheppen’

‘Ik heb sommige klassen waar we niks te doen hebben en daarvoor is iedereen druk. Maar de manier waarop mijn docent wiskunde lesgeeft, zorgt echt voor rust en kalmte.’ Souraya legt uit dat de klas eerst 20 minuten uitleg krijgt en daarna zelf aan de slag gaat. ‘Dat zorgt voor orde. Oh, en haar humor is helemaal top!’

NAOMI, 16 JAAR, VMBO 4:

‘Meedenken met de leerlingen’

‘De docent Zorg en Welzijn is fijn. Ze denkt meer met ons mee dan andere docenten.’ Naomi vindt het fijn dat deze docent ook vanuit het oogpunt van de leerlingen kijkt: ‘Ze denkt ook mee over onze loopbaan en over problemen buiten school.’

Elke werkdag ontvangen we in Den Haag meer dan 1000 leerlingen voor een kennismaking met de (landelijke) politiek. Op woensdag 11 december liepen we mee met klas H4D uit Raalte.

Op pad met klas H4D uit Raalte

‘We moeten grenzen stellen, niet sluiten’

Abel Huisman

7.30 UUR – OP NAAR DEN HAAG!

Mocht je topografie wat stoffig zijn: Raalte ligt tussen Zwolle, Deventer en Almelo in. De leerlingen moeten daarom al rond half 8 met de bus op weg naar Den Haag. Het deert ze gelukkig weinig.

10.10 UUR – OCHTENDGYMNASTIEK

Ondanks wat files staat de klas perfect op tijd op de stoep bij ProDemos. Begeleider Abel neemt de klas mee naar de vierde verdieping. Op de trap wordt er gezucht en gesteund. Een leerling neemt zich voor om ‘nu toch echt te gaan sporten’.

10.20 UUR – CAROLA

Abel vertelt dat er vandaag een prijs valt te winnen voor degene met de

meeste goede antwoorden en vragen. Dat begint al meteen, met de quiz 'Wie Wat Wet'. De leerlingen doen fanatiek mee. Eén van de vragen gaat over hoe je invloed kunt uitoefenen. Verschillende groepjes kiezen 'protesteren'. Logisch voor deze klas, want één van hen stond tijdens het boerenprotest met trekker en al op het Malieveld. Op zijn bord? 'Carola, wat is nu nog mijn toekomst?'

10.50 UUR – DE SENAAT

De groep neemt een kijkje in de monumentale Eerste Kamer. De meningen zijn verdeeld: 'lelijk!', 'mooi!' en: 'een beetje kerkachtig'... Na het verhaal van Abel willen de leerlingen weten wat Eerste Kamerleden naast dit werk doen en of ze tegelijkertijd ook Tweede Kamerlid mogen zijn.

11.10 UUR – 'DAT IS DUS EEN VOLDOENDE!'

Tijd voor het buitenonderdeel: de Binnenhofcheck. De leerlingen gaan er in groepjes met een tablet vandoor, om vragen te beantwoorden over de gebouwen. De timer die aftelt geeft extra druk: 'Ik kan niet tegen deze stress, we hebben nog maar 19 minuten!' De strijd om de dagwinst is nu echt losgebarsten. Anderzijds: een groepje met 12 punten vraagt aan Abel hoeveel punten maximaal te behalen zijn: 23. 'Owww, dat is dus een voldoende', concluderen ze voldaan.

12.00 UUR - HEEL VEEL VRAGEN

Na de beveiligingsscan van de Tweede Kamer ('Ik was echt bang dat ik er niet doorheen zou komen! Niet omdat ik illegaal doe hoor, maar door mijn schoenen...'), neemt de klas plaats op de publieke tribune. Er is een debat gaande over de verengelsing van het onderwijs. De docente Nederlands luistert aandachtig. De leerlingen zien andere dingen: 'Die Kamerleden letten helemaal niet op, ze zitten allemaal op hun telefoon!'

12.50 UUR – SNACKTIJD

Pauze! Tijd voor MacDonalds, Burger King en KFC...

13.50 UUR – ALLE KIPPEN DOOD?

De klas duikt de Democratie Experience in. Er is een kippenvirus uitgebroken en de leerlingen zijn 'bezorgde ouder', 'relaxte jongere' of 'getroffen boer'. Dit gaat over het belang van goede argumenten, luisteren naar minderheden en hoe moeilijk het maken van een politieke keuze kan zijn. 'Alle kippen moeten dood, anders worden de kinderen ziek', vinden de bezorgde ouders. 'Dat gaat te ver, voor de boeren én de economie', luidt het weerwoord. 'Oké, dan moeten alleen de besmette kippen dood.'

'Die Kamerleden letten helemaal niet op, ze zitten allemaal op hun telefoon!'

14.20 UUR – 'GOED VOOR DE BOEREN'

Abel doet een kort discussieonderdeel met de klas. Stelling 1: 'De teelt en verkoop van wiet moet legaal worden'. 'Ja, dat is goed voor de boeren' oppert een leerling, 'dan kunnen ze overstappen op de wietteelt', maar anderen sputteren tegen. Met de stelling 'Nederland moet de grenzen sluiten voor islamitische immigranten' zijn twee leerlingen het roerend eens. Het grootste deel van de klas echter niet: 'we moeten grenzen stellen, niet sluiten'. Of je het daar mee eens bent of niet, pakkend is het zeker.

14.45 UUR – 'DIT VOND IK HET LEUKSTE'

Tot slot is er een 'Kamerdebat' in de nagebouwde plenaire zaal. In zes (fictieve) politieke partijen worden de rollen verdeeld: 'Ik wil geen woordvoerder zijn, weet je hoe slecht mijn presentatie voor Engels ging?' Dan formuleren de partijen hun mening over een vuurwerkverbod. Ze moeten rekening houden met hun achterban en krijgen informatie via speciale telefoons. Een persconferentie en debat volgt. De leerling die geen woordvoerder wilde zijn, komt toch naar voren en houdt een sterk verhaal. Geroffel van de 'Kamerleden'. 'Dit ging beter dan Engels', verzucht hij, terwijl hij naar zijn zetel terugloopt.

15.50 UUR – DE WINST

Na een goed en pittig debat is het einde daar: de prijsuitreiking! Winnaar is de jongen van het Malieveld. Hoe zijn toekomst eruitziet weten wij ook niet, maar hij gaat de bus in met applaus en een prachtige beker.

‘Dat dacht ik ook’

Een kijkje bij een gastles rechtspraak en rechtbankbezoek

Hoe maak je als docent het onderwerp rechtspraak voor je klas nog interessanter? Door met je klas naar de rechtbank te gaan natuurlijk! Via ProDemos kun je gratis gastlessen rechtspraak en rechtbankbezoek boeken voor leerlingen op het vo en mbo. We kijken een middag mee met studenten Mediareductie-medewerker uit Arnhem.

ENTHOUSIASME EN VERBAZING

ProDemosbegeleider Sander Verstraten verwelkomt de studenten bij de rechtbank van Arnhem. Sander vraagt naar hun eerste indruk. 'Best indrukwekkend, maar het gebouw is een beetje saai en strak', vindt een student. Een ander reageert fel: 'De rechtbank is juist interessant, vooral de rechtszaken.' Wanneer een derde student vervolgens over de Rijdende Rechter begint, barst de discussie pas echt los.

Sander begint het programma met een quiz. Hoe lang is een levenslange gevangenisstraf? En hoeveel rechters zijn er ongeveer in Nederland? Het antwoord op die vraag zorgt voor verbazing bij de studenten: 'Wow, zijn er echt meer dan tweeduizend rechters in Nederland?!'

WIE SPEELT WIE?

Het hoofdonderdeel van de gastles is een rollenspel. De rol van rechter, getuige en verdachte zijn het meest populair vandaag. Maar ook de griffier, bode, Officier van Justitie (OvJ), advocaat en het slachtoffer zijn uiteindelijk present. De rechters, advocaat, griffier en OvJ krijgen een toga met bef. 'O ja, dankzij die bef hoeft straks niet de hele toga in de was', weet een student nog van de quiz.

De studenten die nog geen rol hebben, zijn de pers. Zij moeten een goede titel bedenken voor een nieuwsbericht over deze strafzaak.

GEEN ZIN IN PAUZE

De zaak wordt toegelicht met een filmpje. In het filmpje wordt Tygo Gernandt, de verdachte, lastig gevallen door een groepje jongeren. Eén van hen benadert Tycho van achteren. Tygo haalt uit en vlucht, de 'belager' moet naar de spoedeisende hulp.

Op basis van dit filmpje doen de studenten voorwerk voor de rechtszaak. De OvJ gaat na welke straf ze wil eisen en de rechters bedenken welke vragen ze hebben voor Tygo, zijn advocaat, het slachtoffer en de getuigen. Na dit voorbereidende werk volgt een koffiepauze, maar niet iedereen vindt dat fijn. 'Waarom moeten we nou altijd pauzes

hebben? Ik wil meteen door!' verzucht een student.

'NEEMT U PLAATS'

Net als bij een echte zitting moet iedereen gaan staan wanneer de rechters en de griffier binnenkomen. De studenten zijn een beetje lacherig. Tot een van de 'rechters' bloedserieus zegt: 'Neemt u plaats'. De OvJ leest plechtig de aanklacht voor, waarna de rechters hun vragen stellen aan de verdachte en getuigen.

'Wow, zijn er echt meer dan tweeduizend rechters in Nederland?!'

Dan is het de beurt aan het slachtoffer. Ze wil vierduizend euro: 'omdat ik twee maanden niet kon werken door mijn gebroken kaak en 385 euro voor mijn eigen risico'. De OvJ eist daarnaast een taakstraf van veertig uur. Dan is het woord aan de advocaat. Die rol is nog best lastig, want hoe overtuig je de rechters dat Tygo uit zelfverdediging sloeg? De verdachte krijgt het laatste woord waarna de rechters hun uitspraak doen: 'Tweeduizend euro voor één maand niet werken, plus 385 euro voor het eigen risico.' Tot slot laat Sander de pers aan

het woord. De kop wordt: 'BN'er Tygo Gernandt ontloopt dure schadevergoeding'.

DE ÉCHTE RECHTBANK

Na het rollenspel woont de groep een zitting van de politierechter bij. Meteen maken ze de handhaving van één van de regels van de rechtbank mee. Een meisje van elf jaar zit met haar opa in de zaal, maar je mag pas bij een rechtszaak kijken vanaf je twaalfde. De rechter legt het meisje uit dat er heftige onderwerpen voorbij kunnen komen en vraagt haar om over een half jaar terug te komen.

De zitting start. Een Roemeense man wordt ervan verdacht dat hij in 2016 in het bezit was van een vals rijbewijs. Daardoor wordt hij ook verdacht van autorijden zonder geldig rijbewijs. Hij verklaart dat hij destijds een Moldavisch rijbewijs had. Met dit rijbewijs werd hij meerdere keren staande gehouden, maar hij mocht altijd weer doorrijden. De rechter schorst de zitting om kort te overleggen met de griffiers.

ONTKNOPING

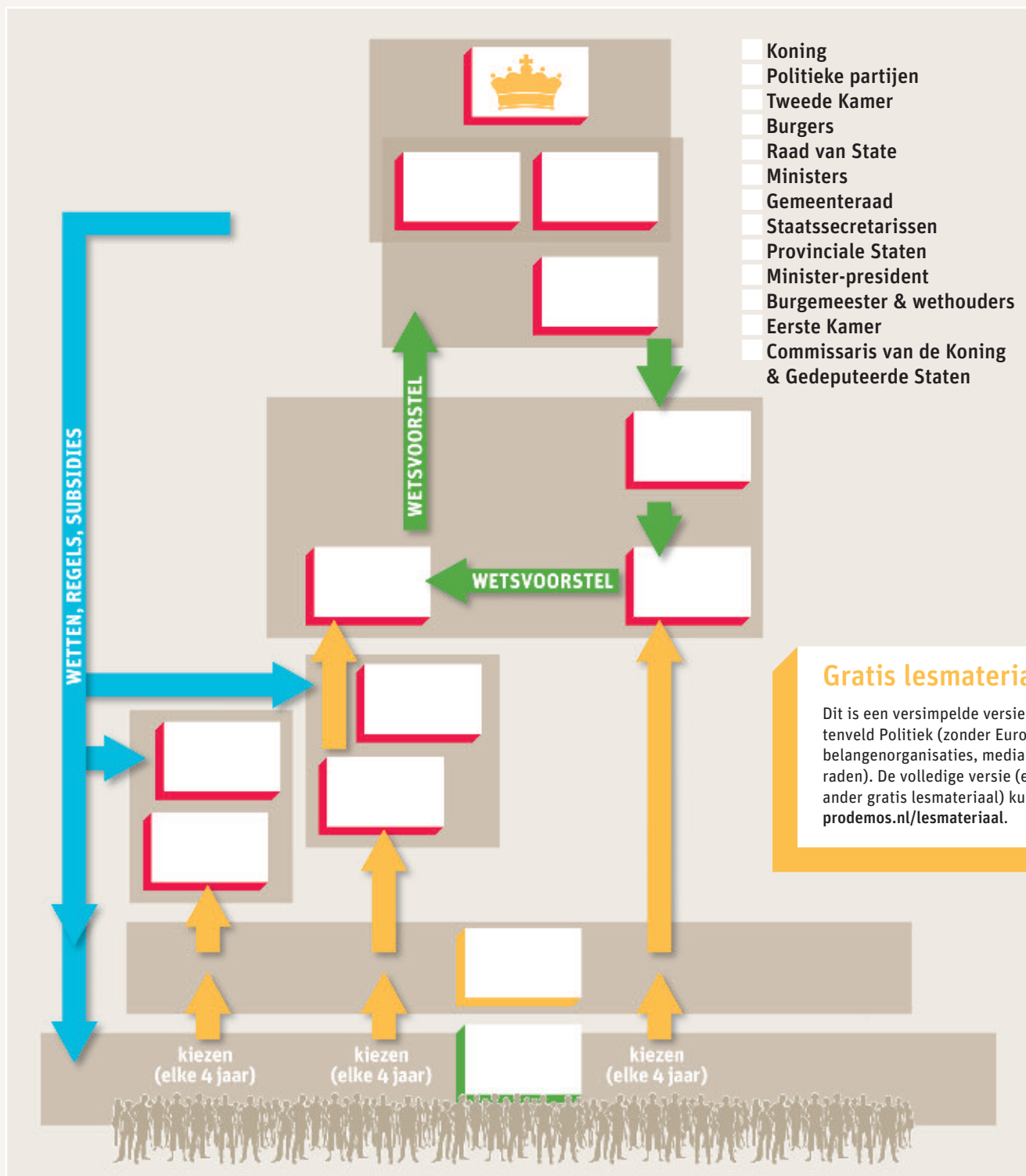
De studenten beginnen voorzichtig te fluisteren. Een deel vindt dat de man had kunnen weten dat zijn rijbewijs niet geldig was, hij werd tenslotte al vaker staande gehouden. Het geroezemoes wordt steeds harder. Plots staat iedereen geruisloos op: de rechter komt weer binnen. Dit hebben de studenten goed onthouden van het rollenspel. De rechter acht de man aan beide overtredingen schuldig. 'Zie je wel, dat dacht ik ook!' zegt een meisje opgetogen als de studenten de zaal verlaten.

Het Krachtenveld

Het Krachtenveld is een schematische weergave van het Nederlandse politieke stelsel: met hokjes, kleuren en pijlen is aangegeven hoe de verschillende instituties zich tot elkaar

verhouden en elkaar beïnvloeden. De leerlingen vullen in deze werkvorm de instituties op de juiste plek in en ontwikkelen zo een beter inzicht in ons politieke systeem.

1

Fan van (flauwe) woordgrappen? Bekijk de Instagrampagina 'politiek.memes' eens. De pagina staat vol met memes, gifjes en woordgrappen over politiek. [@politiek.memes](#)

8 tips voor Insta(gram)

Zodat jij weet wat je leerlingen zien

3

Nosstories is inmiddels al vrij bekend op Instagram en richt zich vooral op wat jongere volgers. Door de geposte filmpjes ben je binnen een halve minuut up-to-date van het laatste nieuws. Van de klimaattop tot PewDiePie. En als je nu denkt: 'wat is dat voor taart?'' door dit account te volgen ben je helemaal op de hoogte, en je leerlingen ook.

[@nosstories](#)

2

Parra.NU is het grootste online magazine voor Hiphop, Entertainment en Lifestyle. Op Instagram houdt Parra (parratv) je vooral op de hoogte van nieuws over games, films en muziek, maar ook de meest opvallende nieuwtjes, bijvoorbeeld het lachgasverbod, komen voorbij. [@parratv](#)

4

Een Tweede Kamerlid dat stagedivend in je Instagramfeed voorbij komt, dat verwacht je niet. Al helemaal niet als hij een dag ervoor een foto postte van zijn 'studerende' peuter met een Nijntjeboek. En toch plaatst Peter Kwint het gewoon. [@pkwint](#)

5

Zelfs de bio van De Speld is sarcastisch: Betrouwbaar Nieuws. Deze satirische pagina vertaalt alle actualiteit naar spottende Instagramposts. Dat resulteert in de meest hilarische berichten.

[@de_speld](#)

6

De Rechtspraak Reporters verkleinen de kloof tussen de rechtsspraak en Nederlandse jongeren. Rechtspraak Reporter Sterre vertelde haar volgers bijvoorbeeld wat er in de wet staat over roomijs. Ook uitleg over verschillende rechtsbronnen komt op het account voorbij. [@rechtspraakreporters](#)

7

Ook VVD'er Klaas Dijkhoff kan er wat van. Op zijn pagina kom je naast woordgrappen en nieuws ook zijn kookrampen tegen. Want tja, geklopte in plaats van ongeklopte slagroom door de stampot roeren is niet helemaal de bedoeling. [@klaasdijkhoff](#)

8

Delfts Lauw hebben we gevonden dankzij ons 14-jarige nichtje en is een account waarop vrijwel elke dag een (b)lauw tegeltje wordt geplaatst met teksten die pubers enig vinden. Zoals: 'Het leven is een feest maar je moet zelf je lessen skippen en naar de McDonalds gaan' [@delftslauw](#)

Column

Vrijheid in een veranderende wereld

David Muntslag is projectleider bij de Dienst Op Locatie. David leidt onder andere de projecten Gastles en recht-bankbezoek, Ontmoet de rechter en de Workshop Participatieverklaring. Hij heeft politicologie gestudeerd aan de Universiteit Leiden en Financieel recht met civiel effect aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Je vrijheid is niet vanzelfsprekend. Vrijheid wordt mede bepaald door hoe jij je rechten uitoefent. Maar rechten zijn niet rigide; ze bewegen mee met de veranderende wereld. Zo kent het recht op privacy een nieuwe invulling in de gedigitaliseerde samenleving. Kennis van je rechten is dus noodzakelijk om goede keuzes te maken. En die keuzes moet je doorlopend maken om je vrijheid te laten spreken, telkens weer.

Rechten beschermen je vrijheid, en vrijheid betekent dat je mag doen wat je wilt. Klinkt eenvoudig... Maar 'doen wat je wilt' kan ook betekenen dat je je eigen rechten beperkt. Dat komt vaker voor dan je misschien vermoedt. Bedenk maar eens hoe vaak je zonder nadenken cookies accepteert van een website, of algemene voorwaarden bij software. In het strafrecht komt het ook voor. Een bekend voorbeeld is dat mensen die xtc-pillen op zak hadden (wat op zichzelf strafbaar is) akkoord gingen met een boete om snel weer door te kunnen feesten. Zonder dat ze het doorhadden, of zich er althans van bewust waren, kregen ze hierdoor een strafblad op hun naam.

Rechten kunnen goed geregeld zijn in een land, maar het blijven de burgers zelf die hun rechten uitoefenen. Dat vereist dat burgers weten wat hun rechten zijn. Daarnaast is het van belang dat ze weten wat de uitoefening van deze rechten voor hen betekent.

Een stapje verder gaat de vraag wat rechten van burgers betekenen voor

Zonder dat ze het doorhadden, of zich er bewust van waren, kregen ze hierdoor een strafblad op hun naam.

anderen of zelfs voor de gehele samenleving. Zorgen minimumstraffen ervoor dat ex-delinquenten op het rechte pad blijven? Levert meer cameratoezicht (en dus minder privacy) een samenleving op die veiliger is? Het is van belang dat deze vraagstukken besproken blijven worden. De wereld verandert namelijk en daarmee de uitoefening van rechten ook.

ProDemos bespreekt daarom dit soort onderwerpen in verschillende gastlessen. Voor het primair onderwijs hebben we in samenwerking met de Kinder- en Jongerenrechtswinkel een gastles gemaakt over kinderrechten. Voor het voortgezet onderwijs is er de gastles rechtspraak. Daarnaast bieden we gastlessen over de rechtspraak aan op het mbo en verzorgen we informatiebijeenkomsten onder de noemer 'ProDemos schuift aan: Ontmoet de rechter' voor mensen met een afstand tot de politiek.

Want rechten *hebben* is iets anders dan je rechten *kennen*.

Het DemocratieLAB: opblaaiend vuur en een snackautomaat

Wanneer je met de klas naar ProDemos in Den Haag komt, kan het zijn dat je leerlingen of studenten aan de slag mogen in het DemocratieLAB. Aan de hand van allerlei ‘proefjes’ kunnen ze daar hun mening over de democratie en rechtsstaat onderzoeken.

Afgelopen kerstvakantie zijn een aantal onderdelen van het LAB weggehaald en vervangen door nieuwe proefopstellingen. We praten met Cees van Dijk, projectmedewerker bij de afdeling educatie, over het hoe en waarom van deze vernieuwing.

Waarom vonden jullie het tijd voor een opfrisbeurt?

We willen graag meer ruimte geven aan thema's die op dit moment spelen in de samenleving. Daarnaast leggen we nu nog meer de focus op meningsvorming van de leerlingen en minder op kennisoverdracht. Ook waren enkele installaties verouderd, zo hadden we in het ‘kabinet van verboden voorwerpen’ *Mein Kampf* liggen: decennialang was dat boek verboden in Nederland, maar sinds eind 2018 kun je de wetenschappelijke editie via uitgeverij Prometheus kopen.

Wat zijn de nieuw toegevoegde thema's?

De nieuwe proefopstellingen gaan over polarisatie, vertrouwen, mediawijsheid en de Europese Unie. Voor het bepalen van deze thema's hebben we docenten gevraagd wat zij belangrijke onderwerpen vinden. Ook hebben we een brainstormsessie gehouden met Jan Durk Tuinier van de Stichting Vredesedu-

catie. Daarna gingen twee creatieve vormgevers, Hayo van Gernerden en Marieke de Beurs, aan de slag met de ontwikkeling van de installaties.

Welke installaties kun je nieuw in het LAB tegenkomen?

Aan de hand van opblaaiend ‘vuur’ onderzoeken de leerlingen en studenten hoe polariserend ze denken over een thema als ‘vlees eten’. Ze kunnen kiezen uit 12 stellingen, waarvan 6 polariserend en 6 gematigd. Afhankelijk van hun keuzes slaat de vlam wél of niet in de pan. Met petrischaaltjes onderzoeken ze de betrouwbaarheid van een nieuwsbericht.

En door snacks te kiezen uit de nieuwe snackautomaat komen ze erachter op wat voor manier ze nieuws tot zich nemen? of misschien wel dat ze überhaupt niet in nieuws geïnteresseerd zijn.

In totaal zijn er zeven nieuwe installaties waarmee de leerlingen aan de slag kunnen. Maar natuurlijk hebben we ook een behoorlijk aantal ‘gouwe ouwen’ behouden. Zo gaan leerlingen nog steeds aan de slag met de vraag ‘hoe ver zou ik gaan met actievoeren?’, kunnen ze nog steeds hun eigen verkiezingsposter maken en worden ze nog steeds aan het denken gezet over grondrechten.

AGENDA

Kijk voor de actuele agenda op prodemos.nl/agenda

FEBRUARI

Do 20 Film & Debat: Push
(Filmhuis Den Haag)

Op de hoogte blijven van onze activiteiten en evenementen? Meld u dan aan voor de digitale Activiteitenladder, onze maandelijkse nieuwsbrief. prodemos.nl/nieuwsbrief

Tips om bij de les te blijven

SERIE: 'EXPLAINED' OP NETFLIX

In deze Amerikaanse documentaireserie wordt elke aflevering – van rond de 20 minuten – een onderwerp uitgediept. In de twee seizoenen die online staan vind je o.a. afleveringen over de toekomst van de vleesindustrie, de loonkloof tussen mannen en vrouwen en politieke correctheid.

TIJDSCHRIFT: M&P: VAKBLAD VOOR MAATSCHAPPIJLEER

Maatschappij en Politiek (M&P) verschijnt zeven keer per jaar en staat vol met artikelen die actuele maatschappelijke ontwikkelingen duiden en inzicht geven in de discussies binnen het vak maatschappijleer. Ook vind je in M&P interviews, lessuggesties, boekrecensies en informatie over lesmethodes. maatschappijenpolitiek.nl

BOEK: JE HEBT WÉL IETS TE VERBERGEN

In dit boek, met als onder-titel *het levensbelang van privacy*, behandelen Maurits Martijn en Dimitri Tokmetzis op een toegankelijke manier lastige privacyvraagstukken. Ook handig voor leerlingen, want waar zeg je in dit digitale tijdperk allemaal onbewust 'ja' op?

PODCAST: TUSSENUUR

Tussenuur is een podcast van 3FM gericht op jongeren tussen de 13 en 22 jaar. Maar ook handig om als docent te luisteren! Juist omdat er zaken worden besproken als pesten, seksualiteit, eenzaamheid en de druk die jongeren voelen. Ongeveer eens per twee weken verschijnt er een nieuwe podcast online.

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 5x per jaar. Abonneer je gratis op prodemos.nl/nieuwsbrief

Wil je de nieuwsbrief niet meer ontvangen? Mail dan je naam en adres naar info@prodemos.nl.

Redactie
Afd. Communicatie
Basisontwerp
Studio Duel
Fotografie
Bart van Vliet
Lay-out
Puntspatie [bno]
Druk
Bendion Mailsupport BV